

Valtiovarainministeriö

valtiovarainministerio@vm.fi

Lausuntopyyntö: VM066:00/2016

Lausunto: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi tupakkaverosta annetun lain muuttamisesta

Suomen ASH ry kiittää valtiovarainministeriön valmistelemaa hallituksen esitystä muuttaa tupakkaverolakia siten, että se toisi sähkösavukkeiden nesteet tupakkaverotuksen piiriin. Yhdistys pitää ehdotusta erittäin tarkoituksenmukaisena. Valtiovarainministeriön valmisteleva luonnos tukee myös Suomen ratifioimaa Maailman terveysjärjestön tupakkapuitesopimuksen (FCTC) artiklaa 6, jonka mukaan sopimusosapuolet pyrkivät hintaan ja verotukseen vaikuttamalla edistämään tupakan kulutukseen vaikuttavia terveyspoliittisia tavoitteita.

Tupakkatuotteiden rinnalle ja niitä korvaamaan on viime vuosina tuotu uusia nikotiinin annostelulaitteita, mm. sähkösavukkeita, jotka aiheuttavat ja ylläpitävät riippuvuutta. Nikotiini on riippuvuutta aiheuttava, myrkyllinen ja terveydelle vaarallinen aine. Nikotiini voi aiheuttaa keuhkojen kehityshäiriöitä sekä lisätä alttiutta sairastua esimerkiksi tulehduksiin, tyypin 2 diabetekseen, valtimonkovettumatautiin ja syöpään.

Suomen ASH pitää tarkoituksenmukaisena, että tupakkaverolaissa tupakkaverot ulotetaan myös muihin nikotiinin annostelutuotteisiin kuin perinteisiin tupakkatuotteisiin.

Verrattuna lääkelain alaisiin nikotiinikorvaushoitotuotteisiin, kuten esimerkiksi nikotiinipurukumiin tai -laastariin, sähkösavukkeita on tutkittu vielä varsin vähän. Jotkut sähkösavukkeiden käyttäjät kokevat saaneensa niistä apua tupakasta vieroitukseen, mutta väestötasolla niiden tehosta tupakoinnin lopettamisessa ei kuitenkaan ole näyttöä. Päinvastoin. Tuoreen amerikkalaistutkimuksen mukaan sähkösavukkeet heikentävät käyttäjänsä mahdollisuuksia päästä irti tupakasta.

Koska lääkelain alaisuudessa olevat nikotiinituotteet ovat tarkoin valvottuja ja niiden käytöstä toimivana tupakoinnin vieroituksen apuna on olemassa tieteellistä näyttöä, Suomen ASH ry kannattaa ehdotusta, että ne suljetaan tupakkaverolain ulkopuolelle.

Sähkösavukkeesta on olemassa nikotiinia sisältäviä ja nikotiinittomia versioita (myös nimellä e-karkki, e-shisha) sekä eri makuja. Sähkösavukkeissa käytetyistä nesteistä ja käytössä muodostuvasta höyrystä on löydetty useita terveydelle haitallisia aineita, ja aineiden pitoisuudet ovat vaihdelleet tutkimusten välillä. Eräissä tutkimuksissa on havaittu, että myös tupakanmakuiset sähkösavukenesteet olivat terveydelle haitallisia hengitettynä. Tieto sähkösavukkeiden käytön väestötason vaikutuksista esimerkiksi keuhkosairauksiin ja sitä myötä kuolleisuuteen saadaan vasta vuosien, jopa vuosikymmenien päästä.

Suomen ASH ry pitää perusteltuna, ettei sähkösavukkeiden nikotiinittomia nesteitä suosita verotuksellisesti. Suomen ASH ry yhtyy hallituksen esitysluonnoksessa esitettyyn näkemykseen, että myös nikotiinittomien nesteiden höyryttäminen voi toimia väylänä joko nikotiinillisten sähkösavukkeiden tai perinteisten tupakkatuotteiden käyttämiseen.

Nuorten kiinnostus sähkösavukkeisiin on lisääntynyt selvästi viime vuosina: vain viisi prosenttia 12–18-vuotiaista ei tiedä, mikä sähkösavuke on. Puolet sähkösavukkeita kokeilleista nuorista on käyttänyt niissä nikotiinipitoisia nesteitä. Yleisimmin sähkösavukkeita käyttävät ammattiin opiskelevat pojat, joista seitsemän prosenttia höyryttelee päivittäin, 13 prosenttia satunnaisesti.

Kansainvälisen tupakkasopimuksen verotusta ja hintaa koskevan artiklan 6 toimeenpano-ohjeiden mukaan tupakkaverotustason korottaminen on erityisen tärkeää nuorten suojelemiseksi kokeiluilta ja tupakan kulutukselta.

Esitysluonnoksessa sähkösavukeneesteiden veron määräksi ehdotetaan 0,30 euroa millilitralta, ja todetaan, että verotaso voisi olla myös 0,40 euroa millilitralta. Luonnoksessa päädytään 0,30 euroon millilitralta varovaisuusperiaatteeseen nojaten eikä veron määrään ole aikomus esittää korotusta heinäkuussa 2017, jolloin muiden tupakkatuotteiden veroa korotetaan.

Hallituksen esitysluonnoksessa korostetaan, että liian korkea verotaso voisi ohjata merkittävästi kulutusta pois verollisesta myynnistä matkustajatuontiin, etämyyntiin, laittomaan kauppaan tai nesteiden omavalmistukseen.

Tupakkateollisuus on perinteisesti käyttänyt pelottelua tupakkatuotteiden laittoman kaupan ja salakuljetuksen lisääntymisestä poliittisena painostuskeinona väittäen, että ne johtuvat korkeasta verotuksesta. Tämä ei ole Suomessakaan toteutunut, vaikka tupakkaveroa on nostettu viime vuosina, vaan valtion saama tupakkaveron tuotto on lisääntynyt ja kulutus laskenut.

Koska sähkösavukkeiden käyttö on tällä hetkellä Suomessa vielä vähäistä, verotaso säätelemällä voidaan ehkäistä myös niiden käytön yleistymistä erityisesti nuorten keskuudessa. Sen avulla voidaan myös tukea tupakkalain tavoitetta tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön loppumisesta. Jos sähkösavukkeiden käytön leviämiseen ei puututa kaikin mahdollisin toimin, nikotiinin aiheuttaman voimakkaan riippuvuuden vuoksi Suomeen voi syntyä uusi, nikotiiniriippuvainen sukupolvi.

Lisäksi Yhdysvalloissa kansanterveyden suojelusta ja edistämisestä vastaava virasto Food and Drug Administration (FDA) on todennut, että jopa 70% jatkuvasti sähkösavukkeita käyttävistä jatkaa tupakointia. Tällaisella kaksoiskäytöllä saattaa olla tulevaisuudessa merkittävä kansantaloudellinen merkitys myös lisääntyneiden terveydenhoitokulujen muodossa.

Suomen ASH ry:n mukaan varovaisuusperiaatetta tulisi tarkastella kansanterveyden näkökulmasta, jolloin sähkösavukeneesteiden veron tulisi heti alussa olla 0,40 euroa millilitralta. Lisäksi sähkösavukeneesteitä tulisi verottaa myös nikotiininesteen vahvuuden perusteella kuten on tehty muutamissa muissa EU-maissa. Toisin sanoen nikotiiniin kohdistettaisiin erillinen vero milligrammaa kohden siten, että miedoimman käyttöannoksen vero olisi saman suuruinen kuin kalleimmalla savukemerkillä. Tämä ehkäisisi verokikkailun nikotiininesteiden vahvuuksilla.

Hallituksen esityksen luonnoksessa sähkösavukelaitteita ei esitetä verotettavaksi. Useat sähkösavukelaitteet ovat ulkonaisesti sellaisia, että ne vetoavat lapsiin ja nuoriin koristeellisuudella ja viehättävällä värityksellä. Nikotiinituotteiden käyttö alkaa perinteisesti teini-ikässä, jolloin nikotiiniriippuvuus tekee useista nuorista elinikäisiä asiakkaita. Vuoden 2015 Nuorten terveystapatutkimuksen mukaan vain harva nuori oli käyttänyt sähkösavuketta tupakoinnin lopettamisen apuvälineenä. Käytön syistä nousi tärkeimmäksi kokeilunhalu.

Suomen ASH ry esittää, että Suomeen tuotavia ja Suomessa kaupan olevia ja tupakkalaissa sähkösavukkeiksi määriteltyjä sähkösavukkeiden osia sekä tupakan vastikkeiksi määriteltyjä (kertakäyttöiset laitteet) laitteita verotettaisiin tupakkaverolaissa.

Pekka Puska
Professori, puheenjohtaja, Suomen ASH ry

Mervi Hara
Toiminnanjohtaja, Suomen ASH ry